

Lausunto Väyläviraston ohjelmakokonaisuudesta 2026-2034

Kaupunginhallitus 17.8.2026
230/00.04.00/2026

Väylävirasto pyytää lausuntoa väyläverkon ohjelmakokonaisuudesta vuosille 2026–2034. Lausunto tulee toimittaa Lausuntopalvelu.fi-palvelussa viimeistään 31.8.2026. Lausuntopyynnön diaarinumero on VÄYLÄ/1206/Vv-04.00/2026. Ohjelmakokonaisuus muodostuu perusväylänpidon suunnitelmasta, suunnitteluohjelmasta, investointiohjelmasta sekä niitä kokoavasta yhteenvetoraportista. Lausuntopyynnössä pyydetään ottamaan kantaa erityisesti Liikenne 12 -tavoitteiden toteutumiseen, perusväylänpidon rahoituksen kohdentamiseen, lähivuosien suunnittelukohteisiin, investointiohjelman priorisointiin sekä ohjelmien esittämiseen yhtenä kokonaisuutena.

Väyläviraston ohjelmakokonaisuus perustuu valtakunnalliseen Liikenne 12 -suunnitelmaan. Ohjelmien tavoitteina ovat liikennejärjestelmän toimivuus, turvallisuus ja kestävyys. Väylävirasto toteaa itse, että tunnistetut väyläverkon tarpeet ylittävät käytettävissä olevat määrärahat ja että ohjelmakokonaisuutta päivitetään vuosittain toimintaympäristön muutokset ja asiakastarpeet huomioon ottaen.

Keski-Suomen kannalta valtatie 4 muodostaa maakunnan keskeisen pohjois–eteläsuuntaisen valtakunnallisen ja kansainvälisen liikennekäytävän. Keski-Suomen liikennejärjestelmäsuunnitelmassa 2025 on asetettu tavoitteeksi TEN-T-ydinverkkoon kuuluvan valtatie 4 kehittäminen muun muassa yhteysväleillä Vehniä–Äänekoski ja Äänekoski–Pihtipudas. Suunnitteluvalmiuden nostettaviksi kohteiksi on nimetty myös Kalaniemi–kt 77 (eteläinen) sekä Markkula–Konginkangas. Väyläviraston vuoden 2026 suunnitteluohjelmassa on tunnistettu myös useita Viitasaarta koskevia myöhempiä suunnittelutarpeita, kuten vt 4 kt 77 (eteläinen)–Saikaan liittymä, kt 77 pohjoinen–Pihtipudas, Kalaniemi–kantatie 77 sekä Saikaa–Taimoniemi.

Viitasaaren kaupunki on kaupunginhallituksen 2.9.2024 antamassa lausunnossa pitänyt valtatie 4 kehittämisen keskeisinä tavoitteina liikenteen sujuvuutta ja turvallisuutta, eritasoliittymiä, rinnakkaistieverkkoa sekä kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen toimivia yhteyksiä. Kaupunki on lisäksi korostanut Saikaan eritasoliittymän merkitystä teollisuusalueen ja Wiilo-logistiikkakeskuksen saavutettavuudelle sekä raskaan liikenteen turvallisuudelle.

Viitasaaren kaupungin lausunto

1. Toteuttaako ohjelmakokonaisuus parhaalla mahdollisella tavalla Liikenne 12 -suunnitelman tavoitteita ja linjauksia?

Viitasaaren kaupunki pitää Väyläviraston ohjelmakokonaisuuden lähtökohtia ja ohjelmien kokoamista yhteen perusteltuina.

Ohjelmakokonaisuus edistää Liikenne 12 -suunnitelman tavoitteita toimivuuden, turvallisuuden ja kestävyiden osalta, mutta kaupungin näkemyksen mukaan tavoitteet eivät toteudu parhaalla mahdollisella tavalla alueellisen saavutettavuuden ja alueellisten erityispiirteiden näkökulmasta.

Ohjelmakokonaisuudessa tulee nykyistä vahvemmin huomioida liikennejärjestelmän merkitys koko maan elinvoimalle, huoltovarmuudelle ja kokonaisturvallisuudelle. Liikennemäärä tai yksittäisen hankkeen hyöty-kustannussuhde ei saa olla ainoa ratkaiseva peruste. Pitkien etäisyyksien alueilla väylien toimintavarmuus vaikuttaa suoraan yritysten kuljetuksiin, työssäkäyntiin, palvelujen saavutettavuuteen sekä investointien toteutumisedellytyksiin.

Väyläviraston raportissa Länsi-Suomen alueellisiksi erityispiirteiksi on tunnistettu muun muassa kansainvälisen liikenteen solmupisteiden saavutettavuus, poikittaisen liikenteen tarpeet sekä kansainvälisten kuljetusketjujen huoltovarmuus. Keski-Suomen osalta konkreettiset investointitoimenpiteet painottuvat kuitenkin erityisesti Jyväskylän seudulle ja vt 4 Vaajakosken kohtaan.

Viitasaaren kaupunki pitää tärkeänä, että valtatie 4 nähdään yhtenäisenä valtakunnallisena TEN-T-liikennekäytävänä ja sen kehittämistä jatketaan vaiheittain koko Keski-Suomen läpi myös Jyväskylän pohjoispuolella.

2. Perusväylänpidon suunnitelma: onko rahoitus kohdennettu perustellusti ja vaikutukset kuvattu ymmärrettävästi?

Perusväylänpidon kohdentamisen periaatteet on kuvattu ymmärrettävästi, mutta käytettävissä oleva rahoitustaso on riittämätön. Väyläviraston oman arvion mukaan rahoitus laskee vuosina 2027–2029 erittäin niukalle tasolle, korjausrahoitus riittää lähinnä vilkasliikenteisimmälle verkolle ja muun verkon kunto sekä korjausvelka heikkenevät. Väylävirasto toteaa myös, ettei nykyisellä rahoituksella pystytä vastaamaan liikennejärjestelmän tavoitteisiin.

Tämä kehitys on erityisen ongelmallinen pohjoisen Keski-Suomen kaltaisilla alueilla. Elinkeinoelämän kuljetusten, metsä- ja biotalouden, teollisuuden, matkailun ja uusiutuvan energian investointien kannalta myös keskivilkkaan ja alemman tieverkon liikennöitävyys on olennainen. Perusväylänpidon priorisoinnissa tulee liikennemäärien rinnalla painottaa nykyistä vahvemmin elinkeinoelämän kuljetuksia, huoltovarmuutta, siltojen kantavuutta, raskasta liikennettä ja alueiden saavutettavuutta.

Viitasaaren ja pohjoisen Keski-Suomen näkökulmasta erityisesti valtatie 4:n sekä poikittaisyhteyksien, mukaan lukien kantatie 77, toimintavarmuus, päällysteiden kunto, siltojen kantavuus ja talvihoidon taso tulee turvata. Myös vaikuttaville pienille liikenneturvallisuus- ja liittymäjärjestelyille on varattava riittävästi rahoitusta.

Kaupunki kannattaa Liikenne 12 -suunnitelman mukaista perusväylänpidon rahoitustason merkittävää nostamista ja pitää tärkeänä, että rahoitus toteutuu ennakoitavasti ja pitkäjänteisesti.

3. Suunnitteluohjelma: mitä suunnittelukohteita tulisi edistää lähivuosina ja miksi?

Viitasaaren kaupungin tärkein suunnittelua koskeva tavoite on valtatie 4:n Äänekoski–Pihtipudas-yhteysvälin suunnitteluvalmiuden järjestelmällinen nostaminen.

Keski-Suomen liikennejärjestelmäsuunnitelmassa 2025 yhteysväli Äänekoski–Pihtipudas on tunnistettu valtatie 4 kehittämiskohteeksi ja suunnittelukohteiksi on nimetty muun muassa Kalaniemi–kt 77 (eteläinen) ja Markkula–Konginkangas. Viitasaaren alueella vuonna 2020 laadittu

aluevaraussuunnitelma ja vuonna 2023 valmistunut hankearviointi muodostavat jo vahvan tietopohjan jatkosuunnittelulle. Kaupungin aikaisemman lausunnon mukaisesti pitkän aikavälin tavoitteena on turvallinen ja sujuva valtatie, jossa liittymäjärjestelyt, rinnakkaisverkko sekä paikallisen liikenteen, kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen yhteydet muodostavat toimivan kokonaisuuden.

Lähivuosien suunnitteluohjelmassa tulee edistää erityisesti seuraavaa kokonaisuutta: Kalaniemi–kt 77 (eteläinen), kt 77 (eteläinen)–Saikaa, Saikaa–Taimoniemi ja edelleen Viitasaari–Pihtipudas. Näistä ensimmäiset toteutuskelpoiset osakokonaisuudet tulee viedä tiesuunnitteluun siten, että valtatie 4:lle muodostuu jatkuva hankekehityspolku Keski-Suomen läpi. Saikaan liittymän suunnittelu tulee priorisoida. Liittymä palvelee Viitasaaren teollisuusaluetta ja Wiilo-logistiikkakeskusta, ja sen toimivuudella on suora yhteys raskaan liikenteen turvallisuuteen, elinkeinoelämän saavutettavuuteen ja kaupungin teollisuusalueen laajentumismahdollisuuksiin. Viitasaaren kaupunki on jo vuonna 2024 pitänyt Saikaan eritasoliittymän toteuttamista erittäin tärkeänä ja toivonut suunnittelun etenevän mahdollisimman nopeasti.

Suunnitelmavalmiuden ylläpito on tärkeää myös siksi, että investointiohjelmaan voidaan nostaa uusia hankkeita vain, jos hankkeista on riittävä ja ajantasainen suunnittelu- ja vaikutustieto.

Väylävirasto itse korostaa suunnitteluohjelman tehtävää investointien päätöksentekovalmiuden rakentamisessa.

4. Investointiohjelma: miten ohjelmaa tulisi muuttaa seuraavassa päivityksessä sille määritetyn talouskehityksen puitteissa?

Viitasaaren kaupunki pitää vt 4 Vaajakosken kohdan säilyttämistä investointiohjelman korkeimmassa prioriteetissa perusteltuna. Kohde on ohjelmassa prioriteettiluokassa 1 ja sen kustannusarvio on 225 miljoonaa euroa.

Seuraavassa investointiohjelman päivityksessä valtatie 4:n kehittämistä tulee kuitenkin tarkastella nykyistä selvemmin koko Keski-Suomen läpäisevänä yhteysvälikokonaisuutena. Talouskehityksen sisällä tiehankkeiden keskinäistä priorisointia tulee tarkistaa siten, että suunnitelmavalmiuden edetessä myös Äänekoski–Pihtipudas-välin vaikuttavimpia ja toteutuskelpoisimpia osahankkeita voidaan nostaa investointiohjelmaan.

Priorisoinnissa tulee antaa nykyistä suurempi paino TEN-T-ydinverkon jatkuvuudelle, elinkeinoelämän ja raskaan liikenteen kuljetuksille, liikenneturvallisuudelle, huoltovarmuudelle ja kokonaisturvallisuudelle sekä alueella toteutuvien uusien teollisuus- ja energiainvestointien mahdollistamiselle. Valtatie 4 on perusteltua kehittää vaiheittain siten, että rajalliseen talouskehitykseen voidaan sovittaa myös kustannuksiltaan hallittavia, mutta vaikutuksiltaan merkittäviä osakokonaisuuksia.

Äänekoski–Pihtipudas-välin ensimmäisten hankkeiden nostamisella investointiohjelmaan parannettaisiin pohjoisen Keski-Suomen saavutettavuutta, raskaan liikenteen turvallisuutta ja kuljetusten ennakoitavuutta sekä vahvistettaisiin alueen yritysten investointiedellytyksiä. Samalla valtatie 4:n palvelutaso kehittyisi johdonmukaisesti valtakunnallisena TEN-T-liikennekäytävänä eikä kehittäminen keskittyisi ainoastaan suurimpien kaupunkiseutujen läheisyyteen.

5. Ohjelmakokonaisuus: miten koette sen, että Väyläviraston ohjelmat esitetään nyt yhtenä kokonaisuutena?

Viitasaaren kaupunki pitää uudistusta hyvänä. Perusväylänpito, suunnittelun eteneminen ja investointipäätökset muodostavat käytännössä saman kehittämisketjun, joten niiden tarkastelu samassa kokonaisuudessa lisää läpinäkyvyyttä ja auttaa hahmottamaan väyläverkon kehittämisen pitkää aikajännettä.

Kokonaisuutta tulisi jatkossa kehittää yhteysvälikohtaisten kehittämispolkujen suuntaan. Keskeisistä valtakunnallisista yhteyksistä, kuten valtatiestä 4, tulisi voida yhdestä kokonaisuudesta nähdä nykyinen palvelutaso ja keskeiset puutteet, tavoiteltu palvelutaso, perusväylänpidon toimenpiteet, käynnissä oleva suunnittelu, seuraavat suunnitteluvaiheet sekä investointiohjelman etenemisen arvioitu aikajänne.

Tällainen esitystapa parantaisi kuntien ja alueiden mahdollisuuksia sovittaa maankäyttöä ja omia investointejaan valtion väyläverkon kehittämiseen sekä tekisi vuosittaisten ohjelmapäivitysten muutokset nykyistä helpommin seurattaviksi.

6. Muut kommentit ohjelmakokonaisuudesta

Ohjelmakokonaisuuden alueellisten vaikutusten tarkastelua tulee tarkentaa. Neljän suuralueen tarkastelu on liian karkea tunnistamaan maakuntien sisäisiä eroja. Keski-Suomessa esimerkiksi Jyväskylän kaupunkiseudun ja pohjoisen Keski-Suomen saavutettavuus- ja liikennetarpeet poikkeavat olennaisesti toisistaan.

Viitasaaren kaupunki esittää, että tulevilla ohjelmapäivityksissä vaikutuksia ja rahoituksen alueellista kohdentumista kuvataan vähintään maakunta- ja keskeisten yhteysvälien tasolla. Samalla tulee kuvata läpinäkyvästi, miten alueellisessa liikennejärjestelmätyössä tunnistetut hankkeet etenevät tarpeesta suunnitteluun ja edelleen investointiohjelmaan.

Kaupunki korostaa lopuksi valtatie 4:n strategista merkitystä Viitasaarelle, pohjoiselle Keski-Suomelle ja koko valtakunnalle. Vt 4:n Äänekoski–Pihtipudas-yhteysvälin suunnitteluvalmiutta tulee nostaa määrätietoisesti ja Viitasaaren ensimmäiset osakokonaisuudet, erityisesti Saikaan eritasoliittymän tuoma tuki Wiilon teollisuusalueen saavutettavuudelle sekä sen tieliikenneturvallisuutta parantavat ratkaisut, tulee saada etenemään kohti toteutusta.

Oheismateriaali:

- Lausuntopyyntö Väyläviraston ohjelmakokonaisuudesta

Lisätiedot: Kaupunginjohtaja Helena Vuopionperä-Kovanen, puh. 050 307 6114, helena.vuopionpera-kovanen@viitasaari.fi

Päätösehdotus

Kaupunginjohtaja:

Kaupunginhallitus päättää antaa Väyläviraston ohjelmakokonaisuudesta 2026-2034 yllä olevan lausunnon ja valtuuttaa valmistelijan tarvittaessa tekemään siihen teknisluonteisia korjauksia.

Päätös

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Lausunto tiedoksi Lausuntopalveluun 31.8.2026 mennessä.